

Még mindig ugyanazok a problémák... A rendőri erkölcs statikussága a közszolgálati etika tükrében

NÁNDORI Nikoletta Petra¹

A rendőrség mint szervezet működése, megítélése szempontjából döntőek a rendőrségi szerepek és ezekhez kapcsolódó rendőri, rendőrségi morál. A társadalmi folyamatok szükségessé teszik az erkölcs megújulását is, amely a mi esetünkben az előző évtizedek etikai hiányának pótlását is magában foglalja. A rendőri állományt érintő erkölcsi/etikai problémák közül az általam legfontosabbnak ítéleteket tárom fel rendőri vélemények (154 esetleírás) alapján. Az említett témák: a jog és az erkölcs viszonya, a hatalom gyakorlása és a vezetők, a korrupció, valamint az előítéletesség. Ezekhez médiából ismert példákat kapcsoltam.

Kulcsszavak: a rendőrség működése, rendőri morál, erkölcsi problémák, korrupció, előítéletesség

A közszolgálati etika

A közszolgálat az állami akarat cselekedetekben való kifejeződése, amely a közigazgatás szervein keresztül valósul meg. Az államhoz lojális hivatalnokréteg látja el a közszolgálati feladatokat. A politika semleges, élethivatásszerű munkát feltételez, többek között ez az, ami elhatárolja a közszolgálatot a versenyszférától. Tág értelemben minden állami alkalmazott közszolga. Legtágabb értelemben közszolgálati jogviszonynak minősülnek a törvényhozó népképviselői szervek választott képviselői, az igazságszolgáltatás személyi állománya, a közigazgatás személyi állománya, a fegyveres és rendfenntartó szervek állománya, az állam által működtetett, közfeladatot ellátó szervek dolgozói, valamint az állami tulajdonú vállalatok dolgozói. Legszűkebb értelemben azonban csak a közigazgatási szervek dolgozóit tekintjük közszolgálatnak.

A közszolgálati etika nem más, mint a mindennapi életből hozott erkölcsi előírások alkalmazása a köz szolgálat érdekében végzett munka során. A közszolgálatban dolgozók által „hozott” erkölcsi alapra támaszkodunk a munkavégzés során. Azonban látnunk kell, hogy ezen hivatalnokréteg a törvényhozó hatalom által meghatározott irányba haladó végrehajtó hatalom. Tehát mindenkor engedelmességgel tartozik az ál-

1 NÁNDORI Nikoletta Petra r. főhadnagy, vizsgáló, BRFK Bűnügyi Főosztály
Nikoletta Petra NÁNDORI pol. lieutenant, investigator, Criminal Investigation Department, Budapest Police Headquarters
nipetke@gmail.com

lam által elfogadott döntéseknek, ugyanakkor saját megítélése szerint cselekedhet a törvényi kereteken belül, szigorúan betartva azokat. A tisztviselőknek alkalmazkodniuk kell tehát a körülményekhez, hiszen a kinevezés alkalmával vállalják, hogy a törvény által szabott feltételekkel, a mindenkori állami vezetéshez hűen végzik munkájukat. De amennyiben ezen törvényi feltételek morális szempontból megkérdőjelezhetők, a hivatalnoknak lehetősége van nemet mondani. Mégpedig úgy, hogy elhagyja székét és lemond tisztéről.

A közszolgálati etika alapvető követelményei között szerepel a demokratikus, pártsemleges, törvényes működés, ezenkívül a közjó pártatlan szolgálata. „A közszolgálati etika azt jelenti, hogy a morális alapelveket a szervezetekben működő tisztviselők viselkedésére alkalmazzuk... A morális ítéletek feltételezik annak a lehetőségét, hogy van olyan személy, aki megalkotja az ítéletet, illetve hogy van olyan személy vagy csoport, akit vagy amelyet meg lehet ítélni.”²

Amikor egy szakma művelője saját tisztességére hivatkozik, ezzel kifejezi, hogy a közérkölc elvárásait és szakmájának jogszabályokban rögzített követelményeit egyaránt betartja. Ez az ő esetében elegendő is, ezenfelül már nem kell további elvárásokat teljesítenie. Vannak azonban olyan hivatássá vált szakmák, amelyekkel szemben a társadalomnak az előbbieken túlmutató, speciális elvárásai is vannak. Ilyen például az orvos, a bíró, az ügyvéd, az ügyész és egyéb jogászok, a tanár, továbbá idetartoznak a rendvédelemben dolgozók is. A társadalom tőlük magas szintű szakmai magabiztosságot és felkészültséget, elkötelezettséget, a közérdeket előtérbe állító áldozatvállalást, a rutinszerű szakmai fogások ismeretén és alkalmazásán túl helyzetfelismerő, értékelő, problémamegoldó készséget vár el, és – mint fentebb említettük – a hétköznapi erkölcsi, jogi normákon túl – általában etikai kódexben rögzített – további speciális szakmai etikai elvárásokat követel meg.³

A közszolgálat, közigazgatás egyik ága a rendvédelem, amely az ott dolgozóktól az átlagnál magasabb erkölcsiséget, etikai elkötelezettséget vár el. Hiszen napi tevékenységük közvetlenül az emberekhez kapcsolódik és több szociálisan is érzékeny mozzanatot tartalmaz, amelyek elsősorban a média révén nem egyszer közüggé is válnak. Emiatt a rendvédelemben a számos fontos specifikummal bíró erkölcsi tartalmak fontosságának kiemelt szerep jut. A rendészeti hivatás, közvetlenül vagy közvetve, a társadalomban élő emberek szolgálatára hivatott, az e körbe tartozó tevékenység mindig emberekkel kapcsolatos. A rendvédelmi hivatás művelői nem élhetnek duális erkölcsiségben, azaz magánemberként és szakemberként gyökeresen más erkölcsi elvek mentén. Szolgálatuk során olyan erkölcsi tényezőkre is ügyelniük kell, amelyek ilyen súllyal csak az ő esetükben merülnek fel, és ez kihat a magánéletükre is.

2 Thompson (1997) 34.

3 Valcsicsák (1995) 40.

A rendőri állomány erkölcsi normái és problémái

Az elmúlt években többször foglalkoztam rendőrségi szerepekkel, és ennek kapcsán a rendőri, rendőrségi morállal. Tudjuk, hogy az erkölcsi felfogás általában nem egy gyors folyamat eredményeként változik meg, de negyedszázad távlatából nézve a magyar rendőrséget, azt sem gondoltam volna, hogy ilyen lassan. Mit is jelent mindez a valóságban? Mindenki megfelelő hangsúlyt fektet minderre? Figyelik a rendőrök saját magukat a munkájuk során, ami majd később kihat az egész életükre, vagy fordítva? Mit is jelent ebben a speciális szakmában embernek lenni? Vannak erkölcsileg elítélendő magatartásformák, amelyek éppen a szakma gyakorlásának nyilvánossága révén válnak társadalmilag elítélendővé?⁴

A rendőri hivatás erkölcsi sajátosságainak alapjait a rendőri munka bizonyos szakmai sajátosságaiban találhatjuk meg. Erkölcsi szempontból a következő mozzanatok teszik speciálissá a rendőr munkáját. A társadalmi élet, ezen belül is a rendőri munka erkölcsi szempontjaiból olyan témakört választottam, amely nemcsak kiemelkedően fontos és aktuális, de ugyanakkor nagy gyakorlati jelentőséggel is bír. A rendőri munkával együtt járó erkölcsi felelősség sok szempontból megegyezik az általános erkölcsi felelősséggel, más vonatkozásban azonban speciális szakmai sajátosságokat is tartalmaz. Ezt azonban nem mondhatjuk el minden hivatásról, vannak azonban olyan szakmák, amelyekhez az általános erkölcsi szabályozásokon túl speciális szakmai erkölcs működése is szükséges. Ezen szakmákat szoktuk hivatásnak nevezni. A rendőrség szubkultúrájának meghatározó elemei közé eltérő bizonyossági fokú és minőségű erkölcsi nézetek, etikai „hiedelmek” tartoznak, mint előfeltevések, vélemények, meggyőződések, amelyek azonban eredendően hibásak.

A kérdéssel foglalkozó hazai szakemberek egy része egyszerűen kétségbe vonja ennek jogosultságát. Szerintük a rendőri munkát végzők feladata alapvetően a törvények betartása és betartatása, ezért az erkölcsi kérdések felvetése felesleges többlet. A reális helyzet, hogy a társadalmi élet, mindennapjaink számos területe, lehetséges tevékenységeink széles köre egyidejűleg szabályozott a jog és az erkölcs eszközeivel. Többnyire azért tekintenek el ettől, mert az erkölcs jelentős részben nem tudatos működése elrejti e működés jelenlétét, fontosságát és indokoltságát. Tehát a jog által befolyásolt tevékenységeink, magatartásunk a mindennapjainkban soha nem nélkülözi az erkölcsi szabályozás jelenlétét – legfeljebb nincs mindig tudomásunk minderről. Sokkal inkább legitimációt ad azonban az erkölcs azon sajátossága, hogy lényege szerint belső, mély meggyőződésből befolyásol bennünket, tehát elmélyíti azt az igényünket, hogy adott összefüggésben így vagy úgy cselekedjünk, s ne másként. A belső meggyőződésként működő erkölcs hozzásegít ahhoz, hogy szubjektívebb, mélyebb indítékok is vezéreljenek minket, mint a törvényi előírások.

Ezen túl pedig a rendőri munkának az egyik lényegi sajátossága, hogy végzője a törvények, szabályzatok által meghatározott keretben több-kevesebb mozgástérrel, ezzel összefüggésében nagy-nagy személyes felelősséggel rendelkezik. Ebben a keretben

⁴ Nagy (2011) 21.

töbnyire ő választja meg azt a módot, amelyet feladata eredményes ellátásához optimálisnak ítél, ezért magatartása – ha akarja, ha nem – felfokozott erkölcsi tartalmat kap.

Valójában tehát mindegy, hogy a rendőri munkát végző szakemberek tudják-e vagy sem, elismerik-e vagy sem azt, hogy a munkájuk szakadatlanul mély és szakmaspecifikus erkölcsi tartalmakat manifesztál.⁵

Az egyének és a csoportok jogai és kötelezettségei

„Az első cselekvési irány magában foglalja az egyént, és az önmagával szembeni kötelességeket hangsúlyozza. Amikor a személy, aki a jogok alanya, saját létezésének természetét vizsgálja, tudatára ébred annak, hogy követelni lehet a jogokat. Felfedezi azt a morális szükségletet is, hogy elsősorban neki kell kiharcolnia a jogai által védett javakat. Ebből következik, hogy minden ember létezéséhez való joga úgy tekinthető, mint amely kapcsolódik ahhoz a kötelességéhez, hogy életben tartsa magát. A második cselekvési irány sokkal közvetlenebbül érinti a társadalmi kapcsolatokat, és hangsúlyozza azt a kötelezettséget, hogy tiszteletben tartsuk mások jogait. Minden természetes jog, amely a személyt megilleti, egy ennek megfelelő kötelességet hív életre a többiekben: hogy ezt a jogot elismerjék és tiszteletben tartsák.”⁶

Kutatásom célja

Arra kerestem a választ, hogy megtudjam, mit jelent a rendőri munkában az etika, hogyan jelenik meg, és miként érvényesülnek erkölcsi tényezők a szakmai munkában? Az erkölcs/etika a rendőri hivatásnak az a kényes aspektusa, amelyet az összetevők sorának végén helyeznek el – ha egyáltalán megemlítik –, de ha valakit jellemeznek, vagy véleményt alkotnak róla, az mindig etikai/erkölcsi alapokból indul ki. Ez is mutatja, hogy a rendőri (tágabban: rendészeti) tevékenység nagyon is emberekről szól, és – emberként – mi mint végrehajtók nem hunyhatunk szemet afelett, hogy sok esetben emberi sorsokról döntünk munkánk során. Akarva-akaratlanul befolyásoljuk a körülöttünk élők életét, legyünk vezetők vagy beosztottak. Akár hatalmi oldalról – vezetői szint – közelítjük meg a kérdést, akár a mindennapi rutin kötelező végrehajtásától, felelős döntéseket hozunk, amelyekért felelősséget kell vállalni. De mi is az elfogadott, mi jelenti az elvárhatót, a „normát”? Ez valóban nehéz döntés, hiszen az emberi vélemények nagy része szubjektív megállapításokon alapul.

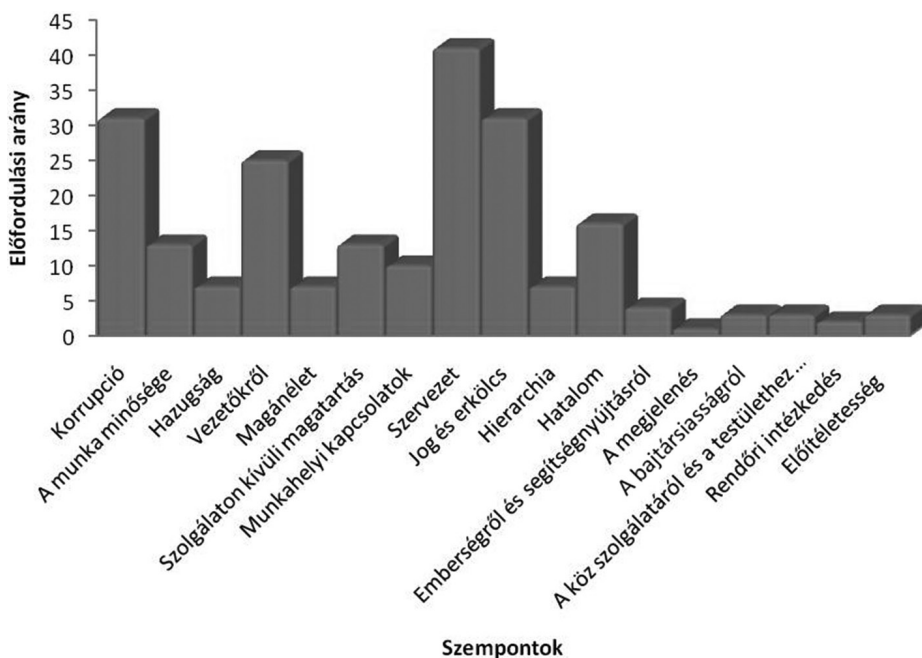
Kutatásom módszere

154 aktív, a végrehajtó állományban dolgozó rendőr, tehát a problémákkal, dilemmákkal napi szinten gyakran találkozó kolléga esettanulmányát dolgoztam fel. Ezek az esettanulmányok azzal a céllal készültek, hogy megismerjük a rendőri véleményeket

5 Valcsicsák (1998); (2013)

6 Martino (2006) 18.

első kézből, kényes erkölcsi szituációkban. Nem direkt kérdésre, kérdésekre kellett válaszolni, hanem egy olyan valódi vagy a valóságon alapuló fiktív helyzetet leírni, amely a rendőri tevékenység során gyakran előfordul. Kiegészítve azzal, hogy miként reagálnak, cselekszenek egy ilyen helyzetben. Az esettanulmányok többsége valós helyzetet dolgozott fel. Ezenkívül figyelemmel kísértem a napi – elsősorban a közérdeklődésre számot tartó –, rendőrséget érintő eseményeket. Az eseteleírások készítői közül 75% (115 esettanulmány) vidéken, a fennmaradó 25% (39 esettanulmány) a fővárosban teljesített/teljesít szolgálatot.

1. ábra: Előfordulásiarány-diagram

A vizsgált szempontok előfordulási arányait az 1. ábra segítségével összegeztem. Az etikai problémák közül átfogó képet alakítok ki a rendőrök által is a legfontosabbnak ítélt jog-erkölcs viszony, a korrupció, az előítéletesség, a hatalom – az egyéneken keresztül az egész szervezetet – demoralizáló hatásáról, felhasználva a médiában is nyilvánosságot kapott ügyeket. A rendelkezésemre álló információk alapján mindezek – a véleménynyilvánítók, esetek, etikai problématípusok – elemzését, értékelését segítő összesítő táblázatot készítettem (1. táblázat). A rendőrök által legfontosabbnak ítélt témákat megpróbáltam az etikai kódex elemeivel is összhangba hozni. Vizsgáltam a kiváltó okokat, a tanulságokat, a várható következményeket.

1. táblázat: Etikai problémák összefoglalása

Sorsz.	Munkahely	Besorolás	Ok	Tanulság
1.	vidék	hatalom, szervezet	A vezető él vissza a hatalmával, leterheltség, statisztika körpontúság	Nem a cselekmény BTK szerinti minősítés számít, hanem a sértett.
2.	vidék	munkahelyi kapcsolat, hierarchia	A trágárság és a mások szidása bizonyos kollégák részéről.	Alacsonyabb beosztásba helyezés, fontos a kollégákkal való jó kapcsolat.
3.	vidék	korruptió, hatalom	A beosztott szegényt hoz az egész állományra, saját érdekeiből adódóan.	Jó munkakapcsolat, magánéletben is törvénytelen.
4.	vidék	hatalom, munkahelyi kapcsolat	A testvérpár egy helyen dolgozik, állománnyal szemben támasztott parancsnoki elvárások.	"A bosszúból és megtorlásból kiinduló kikényszerített intézkedés soha sem vezet jóra, erkölcstelen, soha ne feledjük el, hogy honnan érkezünk, az egyenruha nem hatalmat ad, hanem arra ösztönöz, hogy a jogkövető tisztességes állampolgárokat megvédjük az őket ért rendőrség hatáskörébe tartozó támadásoktól."
5.	vidék	hatalom, hierarchia	Rokoni szálak, akinek mindent elnéznek.	Működésben való közreműködés csak ront a helyzeten, melyet később megbánnak.
6.	vidék	jog és erkölcs	Baleseti helyszínelő által eltett pénz.	Kollégák munkájára való nagyobb odafigyelés esetleges jelentés.
7.	vidék	hatalom, jog és erkölcs, tisztesség	Megfelelő felügyelet hiánya, a kollégák erkölcsi hovatartozása, szolgálaton kívüli magatartás.	Rendőrséget ért erkölcsi kár, szolgálaton kívüli magatartásra és erkölcsi felelősségre való nagyobb odafigyelés.
8.	vidék	vezető, hatalom	Vezetői hatalommal való visszaélés különböző lehetőségei.	Vezetői emberiség hiánya meghiúsítja az állomány munkáját.
9.	vidék	a tisztességről	Statisztikai szemlélet.	A rendőr is ember, nem pedig egy futószalagon gyártott gép.
10.	Budapest	jog és erkölcs, magánélet, munkahelyi kapcsolat	Válás miatti problémák a munkahelyen.	"Nem szabad, hogy döntéseinek érzelmei befolyásolják"

A következőkben az említett témakörök közül emelek ki olyanokat, amelyek a kutatás során jelentős szerepet kaptak, úgymint a jog és az erkölcs viszonya, a hatalom, a vezetés, a korruptió és az előítéletesség a napi munkában.

A jog és az erkölcs aspektusai, dilemmái

A jog mindennapi életünk elfogadott, szerves része. Még abban az esetben is, ha nem ismerjük a jogszabályokat pontosan, nincs kétségünk afelől, hogy a társadalomban van működő jogrendszer, amely befolyásolja cselekedeteinket, magatartásunkat és a többi emberhez fűződő kapcsolatunkat. Az erkölcs azonban másképp van jelen az életünkben. Léte, szerepe, jelentősége és működésének részletei beépülnek – részben tudatosan, részben tudattalanul – cselekedeteinket vezérlő gondolkodásunkba, és – kezdetben változó, majd egyre stabilabb – meggyőződést alakít ki bennünk, általános érvénnyel és konkrét helyzetek, cselekedetek vonatkozásában. Ezek alapján fogjuk alakítani cselekedeteinket.

A jog és az erkölcs/etika egyformán fontos a rendőri munkában, de a szervezeti kultúra alakítása szempontjából az erkölcsnek van nagyobb szerepe. A jognak és így a jogszabályoknak van erkölcsi tartalma, maga a jogi szabályozás is tükrözi egy társa-

dalom, a társadalom egy részének – a mi esetünkben a rendőrségnek – az állapotát, viszonyrendszerét. Az erkölcs azonban a jogtól függetlenül is létezik. Azok a szerencsés esetek, amikor a jogi szabályozás és az erkölcsi norma, ítélet egybeesik – egy rendőri intézkedés, döntés során a konkrét az általánossal. Ilyen lehet bizonyos szituációkban a parancsmegtagadás, amelynek szükségessége egyezhet a társadalom véleményével, de ez nem mentesít a jogi következmények – fenytés, lefokozás, eltávolítás stb. – alól.

A rendőrségre is érvényes a következő megállapítás: *„A közszolgálat etikus voltának legfontosabb tényezője a köztisztviselők személyes értékrendje. Ezek az értékek különféle forrásból származnak; szerepet játszik kialakulásában a családi háttér és a gyermekkori szocializáció, az oktatás, a pályaválasztás és a rekrutáció, a rekrutációt követő képzés és szocializáció, a folyamatosan változó társadalmi értékek, a politikai környezet befolyásoló hatása, az alkotmányban, szabályzatokban és szabályokban megtestesülő értékek és a nemzeti (és esetenként nemzetközi) jog előírásai. Ráadásul a felsorolt tényezők mindegyike időben változik – még az egyébként merevnek tekintett alkotmányok elemei sem hajlíthatatlanok: a törvényeket is meg lehet változtatni. Második legfontosabb tényezőként a közszolgálati etikában a tisztviselők politikai rendszeren belüli kötelezettségeit nevezhetném meg. Az egyes országok politikai rendszere sok tekintetben különbözik egymástól, még ha ezek az államok és alkotmányaik a demokrácia ugyanazon eszményképének megvalósítását tűzték is célul maguk elé.”*⁷

Ezt az általunk is elfogadott megállapítást alátámasztja a következő: *„A társadalmi értékek általában tükröződnek a kormányzati rendszerben. A kormányzati rendszer lényege pedig tükröződik az alkotmányban – vagyis azoknak a szabályoknak a gyűjteményében, melyek meghatározzák és szabályozzák, vagy ha tetszik, kormányozzák a kormányzat működését, azokat a kereteket, melyek formát adnak az egyes részleteknek.”*⁸

Az alkotmányok azonban sokkal kiterjedtebbek, mint azt a hétköznapi szóhasználat leszűkített értelme alapján gondolhatnánk. *„A legtöbb ország rendelkezik egy »Alkotmány« néven ismert, írott alaptörvénnyel, amiben kifejeződnek azok az értékek, melyeket a társadalom az alkotmány elfogadásakor vagy módosításaikor a legfontosabbnak tekintett, és azok az elvárások, melyeket a kormányzat működésével szemben támaszt.”*⁹

A fentiek ismeretében nézzünk egy valóságos eseményen alapuló példát. Geréb Ágnes ügye abban a tekintetben is sajtóvisszhangot kapott, hogy a kb. 50 kilós orvosnőt, aki soha nem tanúsított ellenállást, nem volt agresszív, mindig megbilincseltek. A bilincselés a hivatalos vélemény(ek) szerint jogszerű, kötelező volt. Játsszunk el egy fiktív gondolattal! Mi lenne akkor, ha a képzett rendőr, büntetés-végrehajtási kísérő emberiségéből nem bilincseli meg, hiszen nem adott rá okot, és az örök fizikai fölényben is vannak? Ezt erkölcsileg a társadalom többsége helyes döntésnek tartaná, de a tiszthelyettes másnap már nem lenne tagja a testületnek. Az ennek kapcsán ki-robbanó médiaérdeklődés a problémára irányíthatja a figyelmet, mint az Geréb Ágnes

7 Chapman (1997) 21.

8 Wheare (1951) 20.

9 Chapman (1997) 12.

esetében is történt. Mégsem változott semmi. Mi történne, ha többen állnának ki tetteleg a szabályozás korszerűsítése mellett? Amely így értelmesen meg is változna, s ezt elkönnyvelhetnénk az etika győzelmének a dogmatikus jogi felfogás ellenében.

Az igazságosság dilemmái a játékelmélet tükrében

Értékkonfliktus léphet fel a kormányzati politikában akkor is, ha a kormánynak egy szóban forgó jószág, szolgáltatás vagy szükségszerű terhelés elosztási módjáról kell határoznia, illetve arról, hogy a társadalom mely rétegeit vagy csoportjait részesíti előnyben, és melyekre vet ki terheléseket. A kormányzati politikában ez az igazságosság dilemmájaként vetődik fel, amelyet csak súlyosbít az a tény, miszerint a különböző igazságosságformulák nemcsak egymással vannak kibékíthetetlen ellentmondásban, hanem önmagukban véve is paradoxak. Az ellentmondás éppen az emberek egymástól való különbözőségében, illetve ebből kifolyólag a használt mércék különbözőségében rejlik.¹⁰

Amit a játékelmélet mondhat az erkölcsről, az nem kevesebb, mint az, hogy a logika eszköze segítségével kimutatja, hogy egyes szakmák és azon belül az egyes helyzetek különböző problémái csak bizonyos típusú erkölcsökkel oldhatók meg úgy, hogy ne kerüljünk csapdahelyzetbe. A játékelmélet eredetileg az egyéni érdekkövetésen alapul, ezért felmerülhet a kérdés: mi köze az erkölcshez? Úgy tűnik azonban, hogy egyre több kutató keresi az erkölcshez kapcsolódó egyéni pontokat. Alapvetően a konzekvencialista etika tekinthető kiindulópontnak, tehát előfeltételezésünk szerint a csapdákat el kell kerülni. Az etika „arany szabálya” szerint: *amit nem akarsz, hogy megtegyenek veled, azt te se tedd másokkal!*¹¹

Geréb esetében is egy morális dilemmával állunk szemben. A kérdés, hogy lehet-e jól dönteni ez esetben. Vagy mindkét félnek lehet igaza? Egyértelmű, hogy a szabályozások kötöttek, amit az esetek többségében gondolkodás nélkül be kell tartani. De mégis van pár olyan helyzet, ahol – mint Geréb Ágnes esetében is – felvetődik a kérdés, hogy valóban indokolt-e a rendőri cselekedet, intézkedés, jelen esetben a megbilincselés. Nyilván az a kisebbség, akit nem kellene megbilincselni, de a lehetőséget nyitva kell hagyni, és mérlegelni. Nyilván számít a bűncselekmény, amit a gyanúsított elkövetett, a módszer, hogy hogyan viszonyul saját cselekedetéhez, a magatartása stb. Tehát erre vonatkozóan is ki lehetne dolgozni egy társadalmilag konszenzusos útmutatást, mint ahogy azt is, hogy kik és milyen formában döntsenek a bilincselés szükségességéről ilyen esetekben. Egy ilyen kis lépés is javítaná a rendőrség és a társadalom kapcsolatát.

Hasonló döntéseméleti kérdéseket boncolgathatunk a 2015. őszi migrációs hullám alábbi esete kapcsán is. A cselekedet, amelyet az osztrák önkéntesek végrehajtottak, részükről is egyértelműen jogsértő volt, de erkölcsileg mégis azt tartották helyesnek, hogy segítsék a menekültek külföldre juttatását. Tervüket előre bejelentették, meg is érkeztek a Keleti pályaudvarhoz, illetve Győrbe, és vitték az embereket, amiről tudott

¹⁰ Gulyás (2004) 76–77.

¹¹ Zsolt (2004) 196–197.

a magyar rendőrség is, de nem akadályozták, nem vették őrizetbe őket. Ausztriában embercsempészet miatt akár vádat is emelhetnek ellenük. Azok ellen, akik szeptember elején egy autókonzóval – mintegy 150 autóval – érkeztek Budapestre, hogy az itt rekedt menekülteket Ausztriába vagy Németországba szállítsák. És tettük a társadalom többségének erkölcsi helyeslésével találkozott.

A rendőri hatalom

A rendőri hatalom természete a rendészettudományi kutatások egyik sarkalatos pontja. Az eseteleírások elemzése során sokszor szembesültem azzal a problémával is, hogy a hatalmat kapott vezetők munkája hogyan hat ki az egész szervezet munkájára. A sokszor hallott statisztikai szemléletmódtól kezdve a vezetői megítélésen (kivételezésen) keresztül egészen a testi-lelki kényszerig/fenyegetésig. A vezetők gyakran minden eszököt bevetnek, hogy akarataikat/érdekeiket érvényre juttassák, anélkül hogy az erre érdemesekkel erről beszélnének, meghallgatnák véleményüket.

A hatalommal való visszaélésre jó példa a gépjárműhasználat, amikor a szolgálati gépjármű magánhasználatúvá válik, és akkor a szolgálati feladat és érdek a háttérbe szorul. Ebbe az is beletartozik, amikor például egy kapitányságvezető kiveszi a szakmai feladat ellátására kapott nagyobb, jobb teljesítményű gépjárművet. Hogyan ítéljük meg, amikor a szolgálaton kívüli rendőrt egy szolgálatot teljesítő kollégája megállítja igazoltatás céljából, és ő a szükséges okmányok felmutatása helyett vagy mellett a rendőrigazolványát is felmutatja? Ez utóbbi szintén alkalmas személyazonosság igazolására, azonban felveti a kérdést, hogy visszaélésről vagy lehetőséggel való éléssel van-e szó ebben az esetben. A rendőri állomány egy részénél a saját tulajdonú gépjárművekkel nem lehetne részt venni a forgalomban (lejáró forgalmi engedély, rossz műszaki állapot).

A hatalom a rendőrségen belül a vezetők munkáján keresztül hathat ki az egész szervezetre. A vezetés szakma, tudomány és művészet. A rendőrök egyértelműen állást foglalnak amellett, hogy a vezetés, irányítás a szakmai tevékenység fontos jellemzője, és megvannak a mesterségbeli fogásai, tapasztalatai, szabályai. Ez azt jelenti, hogy ezek a szabályok, módszerek elsajátíthatók, megtanulhatók, a vezetői készségek a tanulási folyamat során fejleszthetők. Ebből viszont az következik, hogy a vezető élete során egy tanulási folyamat résztvevője, amelynek nincs befejezett állapota. (Most nem merülünk bele az ösztönösség, intuíció kérdésébe.)

A mi témánk esetében is példaként hozható a köztévé székházának 2006-os ostroma, amikor „teljes káosz” alakult ki a rendőri vezetésben. Ez és még néhány következő évi esemény számtalan erkölcsi/etikai kérdést vet fel mind a rendőrség, mind a megosztott társadalom részéről a demonstrációkkal kapcsolatban. Ezekben az esetekben visszatükröződik a média befolyásoló szerepe, amikor újságírók a szenzációhajhászt előnyben részesítik azzal szemben, hogy valóban utánajárjanak okoknak, szabályozásoknak. Sajnálatos, hogy nem kapott nagyobb hangsúlyt, hogy a „tüntetők” a közértékben, közvagyonban tettek kárt, s ezzel egyértelműen bűncselekményt követtek el, ami ellen a rendőrök igyekeztek a jogszabályokban, utasításokban előírtak szerint fellépni.

Nem arról van szó, hogy rendőrök nem követtek el erkölcsileg is elítélhető cselekedeteket, az előjárók nem adtak ki etikátlan parancsokat. De vajon hány emberről és mit kell bizonyítani ahhoz, hogy egy több tízezres létszámú testületet egyöntetűen bélyegezzenek erkölcstelennek? A rendőrség esetében létezik a kollektív bűnösség – és ezen keresztül a kollektív erkölcsi felelősség – elve? Mert ez történt, és ilyen alapon szinte minden hivatásrendi csoportot meg lehetne bélyegezni.

Sajnálatos, hogy politikai szinten az eseményeket nem úgy értékelték, hogy a rendőrség helytállt és igyekezett megfékezni az erőszakot, hanem a rendőrökből formáltak ellenségképet a laikus polgárok számára. A médiában a hitelt érdemlő események realiztikus bemutatásának, a történések ok-okozati összefüggésének, ábrázolásának, feltárásának kellett volna alapvető célként érvényesülnie. Mindez azonban eltörpült az aktuális pártok egymás elleni támadásai mellett.

A korrupció megjelenése a rendőri munkában

A rendőrséggel összefüggésben erkölcsi vonatkozásban is az első, ami az állampolgároknak eszébe jut, a korrupció. A jelenség a társadalom életének, az emberek mindennapjainak valós része: legkülönbözőbb formáival a kis értékű borralalóval kicsikart előnyöktől kezdve a hatalmas összegeket megmozgató korrupciós bűncselekményekig nagyon széles skálán találkozhatunk. Egy részük olyannyira magától értetődő, hogy nem is tekintjük e körbe tartozónak, ennek megfelelően – hiszen általában a korrupcióra mint negatív szociális jelenségre tekintünk – például nem minősítjük elítélendőnek legismertebb megjelenését, az orvosi hálapénzt.

A rendvédelmi korrupció azonban nem jelenti ennek elfogadhatóságát. Elsősorban azért nem, mert a rendvédelmi tevékenység sajátosságai bizonyos erkölcsi tartalmakat kiemelt jelentőségűvé formálnak. A rendészeti szervezetek tagjainak jelentős része szerint – arra hivatkozva, hogy „alulfizettek” – a „fizetéskiegészítés”, azaz a kenőpénz „bocsánatos bűnnek” számít. Pedig nem számít, és nem is számíthat annak. Ez a megállapítás a hivatás sajátosságait tartja szem előtt, és a korrupció elutasítása nem is egy, hanem több tényező figyelembevételével fogalmazódik meg. Ezek mindegyike önmagában is fontos, ám ki kell emelnünk egy olyan sajátosságot, amely itt a korrupció bármilyen formában történő kezdeményezését, illetve elfogadását közveszélyessé teszi.

„Ez pedig a rendészet bűnüldöző, a bűncselekményeket korlátozni törekvő funkciója. Ha e tevékenység lényege a bűnnel, a bűnelkövetőkkel szembeni egyértelmű viszony, akkor ennek a viszonynak a tartalmából feltétlenül ki kell zárni a rendvédelmi tevékenység végzőjének esetleges kiszolgáltatottságát. Márpedig a korrumpálódás magától értetődően sebezhetővé, kiszolgáltatottá tesz. Kiszolgáltatottá tesz már az első pillanatban, a legcsekélyebb mértékű korrumpálódás esetében is. Mert a korrupció – kialakulásának másodpercétől – »tengeri kígyóvá« válhat, s szövevényes hínárként tapad a korrumpáltakra. Továbbá a rendészeti hivatás művelőinek nélkülözhetetlen »munkaeszköze« a lakosság bizalma. A korrumpálhatóság és a bizalom azonban egyidejűleg nem létezhetnek!»¹²

12 Valcsicsák (1995) 80.

A rendőrök szerint a korrupció okai és motivációi különbözőek lehetnek, mindazonáltal a megjelenési helyei is. Megkülönböztetünk hivatalnoki, üzleti és politikai korrupciót. Ami azonban közös bennük, hogy mind egyfajta megvesztegetésről, megvesztegethetőségről szól, amelyet az előbb említett területek vezetői, képviselői követnek el. A rendőri korrupcióról szóló megalapozott hírek a médiának köszönhetően mindenki számára megismerhetővé válnak napjainkban is. A korrupció és azon belül a rendőri korrupció fajtái mindenki számára ismertek.

A társadalom jelentős részét irritálja, ha a valamilyen hatalmat gyakorló emberek korrupcióba keverednek. Akár úgy, hogy ők fizetnek, nyújtanak ellenszolgáltatást, akár úgy, hogy ők kapnak valamit, legyen az pénz, szívesség vagy bármi. A közigazgatásban és ezen belül a rendőrségen ez változatlanul nagy probléma. Itt van például a Vizoviczki-ügy. A Központi Nyomozó Főügyészség tavaly augusztusban jelentette be, hogy vádat emeltek a rendőrségi vesztegetési botrány során ismertté vált Vizoviczki László ügyeiben. A két vádirat alapján 331 bűncselekmény elkövetése róható a vádlottak terhére. A vád szerint Vizoviczki az 1990-es években prostitúciós szolgáltatást nyújtó vállalkozások révén vált ismertté a budapesti éjszakában, majd ismeretlen forrásból vendéglátóipari tevékenységbe fogott. Az illegális jövedelem növeléséért cégei megtévesztették az adóhatóságot, nem tettek eleget számlaadási kötelezettségüknek, rossz minőségű termékeket hoztak forgalomba, illetve irreálisan magas árakkal dolgoztak. A gyanú szerint Vizoviczki László, aki több budapesti szórakozóhely tulajdonosa és a budapesti éjszakai élet ismert alakja, egy közvetítőn keresztül rendőri vezetőket fizetett le annak érdekében, hogy ne avatkozzanak be működésébe. A megegyezésük része volt az is, hogy a rendőrök a konkurens szórakozóhelyeken razziákat tartsanak, és értesítsék Vizoviczkit, ha esetleg ellene készül valami a rendőrségen. Az ügyészség szerint a rendőrök ezért havonta több százezres, akár milliós nagyságrendű pénzt kaptak. A gyanúsítottak tagadták az ellenük felhozott vádakot.

Morális és erkölcsi szempontból (is) azért kiemelt ez az eset, mert a szórakozóhelyen – amely köztudottan kábítószer-elosztóként is működött – fiatalok haltak meg, nagy eséllyel túladagolás miatt. Annak érdekében, hogy a szórakozóhely rossz hírét ne keltsék, ezeket a holttesteket a Dunába lökték. A polgárok mit látnak mindebből? Azt, hogy rendőri vezetők éppúgy korrumpálhatók, mint a „kisrendőrök”, csak más a „taksa”.

Egy másik esetről úgy szerzett tudomást a közvélemény, hogy 2015. október végén a Központi Nyomozó Főügyészség sajtóközleményt adott ki, amelyből kiderült, egyik hajnalban a záhonyi határátkelőt azért kellett lezárni, mert óriási razziát tartottak a már régóta a korrupció fészkeként tartott állomáson. Ennek során 39 házkutatást tartottak, 30 rendőrt hallgattak ki gyanúsítottként, 21 embert pedig őrizetbe vettek.¹³ Az egyik útlevelkezelőt úgy érték tetten, hogy alsónadrágjából 950 eurót halásztak elő, egy nő pedig a melltartójába dugta a rövid idő alatt összegyűlt nem kevés eurót. Ezenkívül a különböző helyszíneken több millió forintot és több ezer eurót foglaltak le az ügyészek. A gyanúsítottak közül többen még a helyszínen beismerő vallomást tettek.

13 Csikász (2015)

A nyomozás megállapította, hogy a záhonyi határátkelőhelyen szolgálatot teljesítő rendőrök rutinszerűen követeltek 20-tól 100 euróig terjedő kenőpénzt az áthaladóktól – nyilván azoktól, akiknek volt félnivalójuk egy esetleges ellenőrzésen. Ez a gyakorlat úgy zajlott, hogy az utasok az útlevelembé simítva adták át a pénzt a határrendészeknek, akik azután az említett módon rejtették el a bankjegyeket. A határrendészek alkalmanként a vonatkozó szabályoktól eltérően léptették be, illetve léptették ki a külföldi állampolgárokat.

A Vizoviczki-ügyben egy gazdag vállalkozó és rendőri vezetők az érintettek, végső soron az éjszakai élet felosztásáról szól. A záhonyiban ezzel szemben a végrehajtó állomány és a „kishalak” (persze lehetnek köztük nagyobbak is), a cigaretta- és egyéb csempe-szek az érintettek, tehát nem olyan kaliberűek, mint Vizoviczki volt az éjszakában. Ezekből a mostani példából is jól látszik, hogy a korrupció a legnagyobb probléma még mindig.

Az előítélet, előítéletesség

Az előítélet a mindennapok része. Előítélettel viseltetünk másokkal – egyénnel, csoportokkal, etnikumokkal – szemben, és mi magunk is valamilyen közösség és/vagy népcsoport tagjaként folyamatosan előítéletek elszenvető alanyai vagyunk. Ez megnehezíti a társadalmi együttélést az élet minden területén, de jelenleg nincs lehetőség előítéletektől mentes emberi viszonyok között élni.

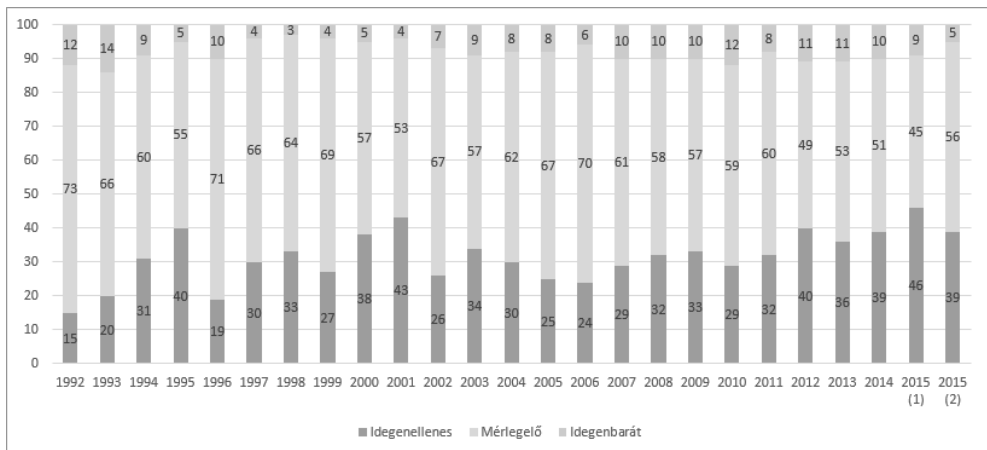
A rendészeti területeken is szerteágazóan találkozhatunk az előítéletességgel, amelyet a gyerekkor, a diákévek szocializációja alapozott meg. Nemcsak jogi, hanem erkölcsi tényezőként is megjelenik a munkavégzés során – és így károsan befolyásolja a rendvédelmi tevékenységek eredményességét – a bűnüldözésben, a közrendvédelmi és a börtönökben folyó munkában, a határrendészet, a vámigazgatás mindennapi tevékenységében. A rendészeti munkát az általános emberi jogok, a törvények érvényesítése és érvényesíttetése hatja át. Ebből következik, hogy ezen a területen az előítéletesség csakis idegen, el nem fogadható elemként jelenhet meg, mégis szembe kell néznünk azzal a ténnyel, hogy jelen van és „működik”.

Az előítéletességnek van egy típusa, amely rendkívül súlyosan akadályozza a rendőri munka szakszerű elvégzését, ugyanakkor könnyen „megfertőzi” és felmérések szerint széles körben meg is fertőzte már a rendőrök gondolkodását. Ez a rendkívül veszélyes előítélet-típus az a hiedelem (tévhit, hibás meggyőződés), hogy az emberek bizonyos csoportjai és az e csoportokhoz tartozó egyének az általános emberi értékek, az alapvető emberi jogok szempontjából kisebb értékűek, mint a többi ember.

A rendőrök munkája bizonyos szempontból hajlamosít az előítéletességre, más összefüggésben pedig vonzza az előítéletességre hajlamos személyeket, és a válogatásnál is szelektív előnyben részesíti őket. Így sok különböző mozzanat hozzájárul ahhoz, hogy a rendőrök között gyakori legyen az előítéletes személy. A rendőri munka mint szakma előítéletességre hajlamosíthat, ugyanis a jogalkalmazó szerep, a „törvényesség öre” tudat könnyen azt a hibás képzetet kelti a rendőrben, hogy „mi rendőrök vagyunk,

tiszták, a törvény, és a másik oldalon, a civil lakosság részéről folyik a törvénysértés, a bűnözés”. Ezt a hibás képzetet erősítheti sok olyan körülmény, amely önmagában értékes és szükséges is lehet, de az előítéletesség elősegítőjeként „káros mellékhatásokkal” is rendelkeznek. Ilyenek lehetnek: a rendőri jogi tájékozottságra épülő indokolatlan önteltség, a testületi presztízs szempontjainak túldimenzionálása, a testület feddhetetlenségének akár a tényekkel is ellenkező hangoztatása, a testület katonai hierarchia szerinti felépülése, amely a nem rendőrök felé diszkriminatív viselkedést jelent, illetve még hasonló tényezők összessége. A rendőri munka mint hivatás azonban nem fogadhatja el az előítéletességet, és nem érvényesítheti, alkalmazhatja azt!

A következő diagrammal (2. ábra) az etikai dimenzió egy újabb szeletét szeretném szemléltetni, az előítéletességet. Szándékosan nem a hagyományos előítéletcélpont-csoportot választottam, a cigányságot, hiszen mindenki tisztában van a velük szemben megnyilvánuló előítélettel, a verbalitástól kezdve a tettelegességig. Szándékosan emelem ki a bevándorlókat, mivel velük kapcsolatban sem korábban, sem az év első felében nem álltak még rendelkezésre olyan tapasztalatok, mint amelyeket augusztus-szeptemberben szereztünk. Nem mintha ezek jogcímet nyújtanának téves általánosításokra. A július első félevesi eredmények – utolsó előtti oszlop – azért is keltettek nagy figyelmet, mert az 1992-től mért adatok körében először lett több idegenellenes (46%), mint mérlegelő. Azaz több volt az előítéletes magyar polgár, mint aki egyáltalán elgondolkodik egy társadalmi problémán. Hangsúlyozom: a migránsok addig sem, azóta sem adtak okot arra, hogy előítéletesek legyünk velük szemben. A 2015. évi nyári adatfelvétel már tükrözi valamennyire a valóságot, legalábbis abban a tekintetben, hogy jóval több lett a mérlegelő, mint az idegenellenes. Persze ez még messze van a kívánatostól, de jelzi, hogy amennyiben a média is megpróbál reális képet festeni, az pozitívan befolyásolja a közgondolkodást.

2. ábra: Az idegenek ellen irányuló előítéletesség alakulása 1992 és 2015 között

Amellett hogy elutasítom az előítélet bármely fajtáját, azért jelezniem kell, hogy szakszerűnek és etikusnak tartom a magyar kormány ez irányú cselekvési programját, hazai és nemzetközi kommunikációját. Nem véletlen, hogy a magyar rendőrség szinte csak jó szót, dicséretet kapott a magyar társadalomtól (közvélemény), ami a tettek erkölcsi megítélését is jelzi. A rendőrök is a társadalom tagjai közül kerülnek ki, gondolkodásukat, felfogásukat meghatározza, befolyásolja a szűkebb és tágabb környezet. És ami nagyon fontos: a szerzett tapasztalatok. Ez utóbbira is figyelmet kell fordítani, amikor a rendőrök véleményét – például a cigányokkal kapcsolatban – minősítjük.

A kiragadott etikai kérdések tehát nem önmagukban léteznek, hanem szorosan összefüggnek egymással. Megoldást javasolni „papíron” könnyűnek tűnhet, de a valóságban azonban korántsem az: a szakmai munka során érvényre juttatni az erkölcsi elveket, amikor a rendőröket mint állampolgárokat egy szigorú törvények által szabályozott, demoralizált közösség, közeg veszi körül, nem könnyű feladat. Miként az esetleírásokból is látszik, a rendőrök tisztában vannak a helyzettel, s az ahhoz való alkalmazkodásuk cinizmusnak, megalkuvásnak tűnhet, de amíg a kritizált normákat örökítik egymásnak a változtatás igénye nélkül, addig sok jót nem remélhetünk a szervezet morális állapotának változása terén.

IRODALOMJEGYZÉK

- A köztisztviselők etikai kódexe.* (2001) Budapest, Európa Tanács Információs és Dokumentációs Központ.
- Balga, Jozef (2009): *A rendészet kultúrája és az etikai kódex.* Forrás: www.pecshor.hu/periodika/2009/balga.pdf (2015. 12. 27.)
- Baraczkáné Nagy Mária (1993): Honvédetika – közszolgálati etika. In Molnár Károly: *Katonaetika tanulmánygyűjtemény.* Budapest, Zrínyi Kiadó.
- Bevezetés az erkölcs, az etika világába. (1995) In Valcsicsák Imre: *Etika szöveggyűjtemény.* Budapest, Rejtjel Kiadó.
- Chapman, Richard A. (1997): Etika a közszolgálatban. In Gulyás Gyula: *Közszolgálat és etika.* Budapest, Helikon Kiadó.
- Csikász Brigitta (2015): *Nyomozás lezárva. A belvárosi rendőrök mind megsúgták a Vizoviczki-ügyet.* Forrás: http://hvg.hu/itthon/20150512_Tobb_tucatt_rendor_uszta_meg_Vizo_ugyet (2015. 12. 28.)
- Derrida, Jacques (2011): A törvény ereje: az autoritás misztikus alapja. In Gulyás Gábor – Széplaky Gerda: *Az árnyék helye. Tanulmányok a hatalom, a morál és az erőszak kérdéséről.* Pozsony, Kalligram Kiadó.
- Gulyás Gyula (2004): Közszolgálati etika. In: Fekete László: *Kortárs etika.* Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Hársfai Katalin (2009): *Bevezetés a politikai és társadalometikába.* Budapest, Szent István Társulat.
- Hazafi Zoltán – Dudás Ferenc (2003): *Módszertani Füzetek. A köztisztviselők etikai értékorientációja egy felmérés, valamint a nemzetközi kitekintés tükrében.* Budapest, BM Közigazgatásszervezési és Közszolgálati Hivatal.
- Heller Ágnes (1994): *Általános etika.* Második, javított kiadás. Budapest, Cserépfalvi Kiadó.
- Holly István (1904): *Értekezés. A mindinkább fejlődő hírlapirodalom jótékonyan hat-e a nép erkölcsi életére?* Csongrád, Bozó és Justin Könyvnyomdája.
- Horváth Barna (2005): *Az erkölcsi norma természete.* Máriabesnyő–Gödöllő, Attraktor Kiadó.
- Huszár Tibor (1982): *Az erkölcsi érték néhány axiológiai és szociológiai jellemzője.* Budapest, Művelődéskutató Intézet.

- Integritás és korrupció. Elméleti és közvélemény-kutatási tanulmányok.* (2012) Forrás: http://integritas.asz.hu/uploads/files/integritas_es_korruptio.pdf (2016. 01. 01.)
- Juhász Lilla – Mária Rigó Attila (2014): *Korrupciómegelőzés és integritás szemlélet a közszolgálatban.* Forrás: http://vtki.uni-nke.hu/uploads/media_items/korrupciomegelozes-es-integritas-szemlelet-a-kozszolgalatban.original.pdf (2016. 01. 01.)
- Kardos Sándor István (2014): *A rendőri korrupció fogalmi meghatározásának és mérhetőségének problémái.* Forrás: www.hhk.uni-nke.hu/downloads/kiadvanyok/mkk.uni-nke.hu/vegleges-pdf2014_1sz/16%20Korr.%20fogalma,%20merese.pdf (2016. 01. 01.)
- Lányi András – Jakab György (2006): *Erkölcsei esettanulmányok.* Szeged, Független Pedagógiai Intézet Kiadó.
- Martino, Renato Raffaele (2006): Társadalmi tanítás – erkölcs és jog. In Gáti Tamás: *Jog – értékek – erkölcs.* Budapest, Acta Humana Studiosorum Emberi jogok Magyar Központja Közalapítvány.
- Molnár Károly (1993): A devianciához való viszony a hadseregben. In Molnár Károly: *Katonaetika tanulmánygyűjtemény.* Budapest, Zrínyi Kiadó.
- Nagy Nikoletta (2011): A rendőri állomány erkölcsi normái és problémái. In: *Rendvédelmi Füzetek*, 2011/2. 21–74.
- Petrétei József (2006): Jogszolgáltatás versus igazságszolgáltatás. In Gáti Tamás: *Jog – értékek – erkölcs.* Budapest, Acta Humana Studiosorum Emberi Jogok Magyar Központja Közalapítvány.
- Pulay Gyula (2014): *A korrupció megelőzése a szervezeti integritás megerősítése által.* Forrás: www.asz.hu/penzugyi-szemle-cikkek/2014/a-korrupcio-megelozes-a-szervezeti-integritas-megerositse-altal/pulay-2014-2.pdf (2016. 01. 01.)
- Thompson, F. Dennis (1997): A közszolgálati etika lehetősége. In Gulyás Gyula: *Közszolgálat és etika.* Budapest, Helikon Kiadó.
- Valcsicsák Imre (1995): *Etika szöveggyűjtemény.* Budapest, Rejtjel Kiadó.
- Wheare, Kenneth Clinton (1951): *Modern Constitutions.* London, OUP.
- Zsolt Péter (2004): *Média etika.* Ötödik, bővített kiadás. Vác, EU-SYNERGON Kft.

SUMMARY

Still the Same Problems... Police Morality in the Light of Civil Service Ethics

NÁNDORI Nikoletta Petra

Police roles and morality are crucial for the work and public perception of the police. Social processes make the renewal of morality necessary, which, in our case, also means the reinstatement of what was formerly missing. From the moral/ethical issues affecting the police I will discuss the ones I considered the most important according to opinions of policemen and policewomen (154 case studies). These topics are as follows: the relationship between law and morality, leadership and authority, corruption and prejudice. I discuss these topics based on widely-known examples from media.

Keywords: *police operation, police morality, corruption, prejudice*